

Cercetarea teologică – aprofundare a cunoașterii credinței și vieții Bisericii*

1. Teologia - știință a mântuirii și a vieții veșnice

Teologia este vorbire a oamenilor despre Dumnezeu, bazată pe vorbirea lui Dumnezeu cu oamenii (Revelație). Mai precis, teologia este știință despre Dumnezeu, bazată pe Revelația lui Dumnezeu către oameni. Iar punctul culminant al Revelației divine este Persoana Fiului și Cuvântului veșnic al lui Dumnezeu, Care S-a făcut Om din iubire pentru oameni și pentru mântuirea lor. Dumnezeu-Cuvântul sau Logosul divin este de la începutul lumii tainic prezent în „cuvintele” tăcute, dar luminoase ale naturii: *„Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria”* – constată Psalmistul (Ps. 18, 1), iar Apostolul neamurilor îl confirmă arătând că fapăturile sau creaturile văzute trimit la însușirile nevăzute ale Creatorului universului, la Dumnezeu Cel nevăzut, Făcătorul cerului și al pământului: *„Cele nevăzute ale Lui se văd de la facerea lumii, înțelegându-se din făpturi, adică veșnica Lui putere și dumnezeire”* (Romani 1, 20). Dumnezeu-Cuvântul S-a făcut mai cunoscut oamenilor, prin oameni aleși ai Săi și prin oameni inspirați care au consemnat Revelația divină în Sfintele Scripturi: *„Și începând de la Moise și de la toți proorocii, le-a tâlcuit lor toate Scripturile cele despre El”* (Luca 24, 27).

Revelația divină prin făpturi și prin Scripturi se împlinește și culminează în Dumnezeu-Cuvântul Care S-a făcut Om, în Iisus Hristos (cf. Evrei 1, 1-2). Care ne descoperă că *Dumnezeu nu este o singurăătate veșnică, ci o comuniune de viață veșnică și iubire veșnică: Sfânta Treime, iar omenirea este chemată să participe veșnic la această iubire veșnică* (cf. Ioan 1, 14; 14, 11; 15, 26).

* Cuvânt de binecuvântare al Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la Al IV-lea Congres național al Facultăților de Teologie Ortodoxă din Patriarhia Română, Palatul Patriarhiei, București, 27 septembrie 2010.

Așadar, scopul sau finalitatea Revelației divine este participarea oamenilor la fericita viață veșnică a lui Dumnezeu, adică mântuirea lor. Ca atare, teologia ca tâlcuire a Revelației divine sau ca *“explicitare a planului lui Dumnezeu de îndumnezeire a omului”* – cum spune Părintele Dumitru Stăniloae, este *știința mântuirii și a vieții veșnice*, descoperită în Iisus Hristos, Fiul Tatălui ceresc, și comunicată oamenilor prin Duhul Sfânt în Biserică. Iar viața veșnică este cunoașterea singurului Dumnezeu adevărat, Cel descoperit de Hristos (cf. Ioan 17, 3).

În acest sens, teologia are ca temelie și centru al ei Revelația divină, iar ca finalitate *realizarea comuniunii oamenilor cu Dumnezeu în viața sacramentală și în lucrarea pastorală și misionară a Bisericii în lume.*

2. Cercetarea teologică este necesară pentru studiul academic și folositoare vieții Bisericii

A cerceta, în limba română, înseamnă: *a căuta să afle, a studia, a se informa mai bine, a investiga.* În acest sens, aplicată la studiul teologic academic, cercetarea este o necesitate, întrucât prin ea se realizează o aprofundare sau o lărgire a cunoașterii teologice, o îmbogățire și o înnoire a ei. Întrucât Revelația divină este consemnată în Sfânta Scriptură și în Sfânta Tradiție, ambele fiind păstrate și interpretate de-a lungul veacurilor de către Sfânta Biserică, înțeleasă ca Trup tainic al lui Hristos, arvună și icoană profetică a Împărăției cerurilor, *teologia ca explicitare a Revelației divine are un vast câmp de cercetare, și anume Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiție și viața concretă a Bisericii.* Mai precis, toate disciplinele teologice: biblice, istorice, sistematice și practice au nevoie de cercetare ca aprofundare a cunoașterii credinței și vieții Bisericii în lucrarea sa mântuitoare în istorie și în contemporaneitate. Fără cercetare, studiul teologiei devine monoton, repetitiv, superficial, stereotipic și static. Prin

cercetare nu doar se confirmă și se nuanțează ceea ce se cunoaște deja în teologie, ci se pot găsi conexiuni și sensuri noi ale textelor vechi sau legături noi între disciplinele teologice clasice, adesea prea izolate unele de altele în teologia scolastică. De asemenea, se deschid alte perspective de-a prezenta în mod creator noi sensuri spirituale ale *legăturii dintre textul sacru al Scripturii și al Tradiției și contextul socio-cultural al timpului prezent*, așa cum vedem în opera teologică a Părintelui Stăniloae. În teologia sa, relaționarea *Scriptură - Tradiție Patristică - gândire teologică și filosofică contemporană* a condus la o *sinteză teologică creatoare*, care evidențiază actualitatea sau dinamica Tradiției pentru viața și misiunea Bisericii astăzi, dar și facilitează comunicarea teologiei ortodoxe cu gândirea filosofică și cercetarea științifică din zilele noastre, mai ales dialogul cu științele universului fizic.

Acest exemplu călăuzitor pentru noi, teologii ortodocși de astăzi, confirmă adevărul conținut în cuvintele Mântuitorului Iisus Hristos când spune: „*Orice cărturar cu învățătură despre Împărăția lui Dumnezeu este asemenea unui om gospodar, care scoate din vistieria sa noi și vechi*” (Matei 13, 52), dar și îndemnul Sfântului Apostol Pavel: „*Cercetați totul și luați ce este bun*” sau în altă traducere: „*Toate să le cercetați, țineți ce este bine*” (1 Tes. 5, 21). Acest din urmă citat ne arată că, de fapt, *cercetarea nu este numai studiu, ci și discernământ sau selectare critică a informațiilor dobândite*. Mai precis, în cercetarea teologică se va reține ce este folositor pentru mântuire, adică util intensificării credinței și comuniunii de viață a omului cu Dumnezeu. Prin urmare, înnoirea care rezultă din cercetare ca aprofundare a însușirii adevărului de credință *nu trebuie confundată cu inovația ca deviere de la dreapta credință a Bisericii lui Hristos, aceasta fiind „stâlpul și temelie adevărului”* (cf. 1 Timotei 3, 15).

3. Un câmp de cercetare puțin explorat: istoria și viața parohiilor din Biserica Ortodoxă Română

Anul trecut, 2009, am avut bucuria începutului unei cooperări fructuoase între Patriarhia Română și Academia Română în elaborarea și publicarea unei *Istории a monahismului românesc*. Proiectul acestei lucrări în trei volume a început să se desfășoare promițător și sperăm că el va continua cu succes în pofida crizei financiare în care ne aflăm acum. De ce este posibilă realizarea acestui proiect care înseamnă o cooperare academică strânsă între cercetători ai diferitelor Institute de cercetare ale Academiei Române și istorici din Biserica Ortodoxă Română? Pentru că s-a făcut deja de-a lungul a mai multor decenii o cercetare în acest domeniu care permite acum o *sinteză credibilă din punct de vedere științific – academic*, necesară pentru cunoașterea aprofundată a rolului monahismului în viața Bisericii și a societății românești, mai ales la nivel cultural, social – caritabil și spiritual patriotic.

Dacă, însă, punem în paralel mănăstirea și parohia vedem mai bine că *ne lipsește o cercetare sistematică și aprofundată în domeniul istoriei și vieții parohiilor din Biserica Ortodoxă Română*. Personal considerăm că rolul acestora a fost și este unul imens, atât în viața Bisericii, cât și a societății.

În acest sens, arhivele parohiilor, acolo unde există, ale centrelor eparhiale și mitropolitane, arhivele statului și alte surse de informare se află de mult în așteptare pentru a fi temeinic cercetate și valorificate științific, mai ales că cei mai mulți profesori de teologie sunt și preoți de parohie.

Întâmplător am răsfoit, pe când eram Mitropolit la Iași, un număr din revista *Biserica Ortodoxă Română* de la sfârșitul secolului al XIX-lea (anii 1880 - 1890) și am fost plăcut surprins să constat seriozitatea preocupărilor conducerii noastre bisericești din acea vreme privind organizarea parohiilor, mai ales a celor din mediul urban, datorită exigențelor timpului respectiv. *O cercetare sistematică și temeinică a istoriei și vieții parohiilor românești din țară și*

din străinătate, începând cu teze de licențe, disertații de masterat și teze de doctorat, pe eparhii și mitropolii sau provincii, ar putea contribui mult la acumularea de informații, astfel încât mai târziu să poată fi elaborată și publicată o Istorie a vieții parohiilor românești.

Desigur, o astfel de lucrare trebuie să cuprindă și situația parohiilor de azi, afectate de emigrație și imigrație, prozelitism eterodox, secularizare, sărăcie și alți factori negativi, dar și influențate pozitiv de noi metode de pastorație și comunicare, mai ales mediatică, de creativitatea și abnegația multor preoți și credincioși mireni din parohii. *Câmpul de cercetare este vast, dar și cercetătorii ar putea fi mulți, ținând cont de faptul că niciodată în istoria sa Ortodoxia românească nu a avut atâtea școli de teologie ca astăzi.*

Să ne ajute Preamilostivul Dumnezeu să trăim bucuria roadelor îmbelșugate ale unei cercetări temeinice, care ar putea venera memoria miilor de preoți de parohie din trecut și ar putea inspira și încuraja viața și activitatea parohiilor de azi, evidențiind o dată în plus necesara și frumoasa legătură dintre școlile de teologie și parohiile Bisericii noastre.

Binecuvântăm pe toți participanții la *Al IV-lea Congres național al Facultăților de Teologie Ortodoxă din Patriarhia Română*, organizat în *Anul omagial al Crezului ortodox și al Autocefaliei românești*, avânt ca temă principală *Cercetarea teologică astăzi*. Avem speranța că lucrările acestui congres național teologic vor contribui la consolidarea colegialității și cooperării academice și la intensificarea comuniunii frățești între Facultățile de Teologie din Patriarhia Română, care, în noul context european al *verificării competenței și performanței academice în domeniul cercetării științifice*, sunt chemate la o activitate de cercetare mai temeinică, astfel încât teologia ortodoxă românească să fie apreciată și pe plan internațional.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române